V-bommen op Antwerpen is schatplichtig aan *De ontdekking*. Twee tieners ontdekken per toeval nooit gevonden documenten in het Fort van Merksem, bij Antwerpen. Het tweetal gaat op onderzoek uit en weet keer op keer de juiste getuigen tegen te komen. Via flashbacks wordt het verhaal van Antwerpse joden, verraders, verzetsstrijders en gewone burgers verteld. Natuurlijk komt ook het beruchte misgelopen geallieerde bombardement van april 1943 voorbij. De ontknoping volgt wanneer het tweetal een voormalige politieke gevangene in het archief van het kamp Dora opspoort en hem samenbrengt met zijn verrader, de opa van de jongen. Het knappe van het boek *Vincent van Gogh. De worsteling van een kunstenaar* is dat het een aantal beroemde werken van Van Gogh (Aardappeleters, Zonnebloemen, et cetera) op natuurlijke wijze integreert in het verhaal. Dit boek is een chronologisch verhaal, waarbij regelmatig tekstblokken ter uitleg (en dus niet 'praatwolken') zijn toegevoegd. Het verhaal speelt zich geheel af in het jaar 1890, het sterfjaar van Van Gogh. Eerdere gebeurtenissen worden, in fraaie bruintinten, naar voren gehaald. Hier eindigt het verhaal in het Van Gogh museum, waar Vincent wordt verteld dat zijn droom werkelijkheid is geworden: zijn werk wordt wereldwijd bewonderd door miljoenen mensen.
De boeken van Marc Verhaegen en Jan Kragt zijn een aanrader voor wie de behandelde onderwerpen op een andere wijze in de klas aan de orde wil stellen. Verhaegen overtuigt als tekenaar. Zijn werk doet zeker niet onder voor het werk van Eric Heuvel (over de Tweede Wereldoorlog). Het bewerkbare lesmateriaal maakt de boeken nog aantrekkelijker.

Ger Jan Onrust

Orlando Figes, De Krimoorlog of de vernedering van Rusland.

(Nieuw Amsterdam: Amsterdam 2010) 672 blz., € 34,95.

'Ten Oorlog !' was twee jaar geleden het eindexamenonderwerp. Een van de vier oorlogen die destijd werden behandeld was de Krimoorlog (1853-1856). Deze eerste *Totalkrieg* kostte aan 750.000 soldaten het leven en kan achteraf worden beschouwd als de eerste oorlog die op een moderne manier gevoerd werd. Er werden onder andere stoomschepen ingezet en de militaire geneeskunst werd naar een hoger plan getild door de inspanningen van opgetrommelde verpleegsters. Aan de andere kant was het ook de laatste 'ridderlijke' oorlog: wapenstilstanden werden ingelast om doden en gewonden weg te voeren. Onlangs is er een geweldig boek over die Krimoorlog verschenen, dat voor docenten geschiedenis eigenlijk twee jaar te laat komt. Het had prima kunnen dienen als voorbereiding op het eindexamen. *De Krimoorlog* (de titel van het oorspronkelijk Engelse boek luidde: *The last crusade*) geschreven door hoogleraar Figes, vertelt in geuren en kleuren over de aanloop naar de strijd die losbrandde op de Krim. De bekende feiten en gebeurtenissen passeren de revue: de problemen die pelgrims ondervonden bij de Heilige Grafkerk in Jeruzalem, de naar prestige zoekende keizer Napoleon III, de arrogantie van tsaar Nicolaas I, de beruchte *Charge of the Light Brigade*, de komst van oorlogscorrespondent William Russell gevolgd door fotograaf Fenton, de komst van Florence Nightingale en de beslissende slag rond Sebastopol.
Figes' ondertitel voor zijn boek (*De vernedering van Rusland*) maakt duidelijk dat het tsarenrijk een volledige verkeerde inschatting heeft gemaakt door het op een oorlog te laten aankomen. De gevolgen voor Rusland bleven dan ook niet beperkt tot wat geografische verschuivingen. Het tsarenrijk liep door de Krimoorlog op zijn laatste benen, terwijl de Engelse middenklasse volgens de schrijver juist profiteerde van de oorlog: immers, de fouten die de aristocratische legerleiding en de regering hadden gemaakt tijdens de oorlog gaf aan die middenklasse een groter zelfbewustzijn. Het boek is rijkelijk gevuld met anekdotes en Figes laat geen bron ongenoemd. Je merkt aan alles dat het geschreven is door een man met kennis en visie; het is daarom des te merkwaardiger dat diezelfde man het nodig achtte om via internet zijn eigen boek op te hemelen en dat van collega's (pseudo-anoniem) neer te sabelen. Maar het boek doet je (bijna) terugverlangen naar de behandeling van 'Ten oorlog !'

Ben Vriesema